

Harm Edens is programmamaker, presentator en tekstschrijver. Met zijn klimaatcollege 'De toestand van de wereld volgens Harm Edens' toert hij door Nederland

'Natuur moet! We hebben geen andere keus'

'Nu net is weer onderzocht dat zo'n twee derde van het electoraat vindt dat natuur heel belangrijk is. Dat percentage is wel iets gezakt, maar minder erg dan ik had gedacht, want we hebben het er gewoon niet meer over. De Verenigde Naties heeft vorig jaar een onderzoek gedaan in 77 landen waaruit bleek dat in de meeste landen het overgrote deel van de bevolking vindt dat hun overheid een actiever klimaatbeleid moet voeren. Mensen zeggen dat niet hardop, omdat ze bang zijn tot een rare minderheid te behoren. Dat is een fascinerend verschijnsel. En toen was er deze zomer opeens die natuurexpositie van prinses Irene in museum Singer Laren. Het idee dat we vergeten zijn onderdeel van de natuur te zijn en er afhankelijk van te zijn, wordt steeds duidelijker. Onderzoeker Kees Klomp, een voorvechter van betekenisvol ondernemen, verwoordde het vorig jaar tijdens de Groene Troonrede zo: "Als je de natuur vernachelt, vernachel je je welvaart. Eén op één." Zo simpel is het. Het is schokkend dat in de VS vrachtwagens met honingbijen moeten rondrijden om de bestuiving van voedselgewassen te regelen, omdat er geen insecten meer zijn. Dit soort zaken lijkt me een duidelijke boodschap voor het volgende kabinet. Zeven politieke partijen hebben op 24 september een stembusakkoord ondertekend met tien punten waarvoor ze concrete voorstellen willen gaan doen, onder meer over energietransitie, natuurherstel en kwaliteit van leefomgeving. Het is nog een beetje slapjes, maar natuur en klimaat staan weer een beetje in de belangstelling. En we hebben individuele politieke partijen die heel duidelijk die thema's naar voren brengen. Zal ik dat hier ook nog even doen? Natuur moet! We hebben geen andere keus.'

Jan Arie Koorevaar, kandidaat Tweede Kamerlid voor het CDA en biologisch melkveehouder

'Landbouw en natuur horen bij elkaar. Natuurbeheer door agrarische bedrijven moet meer onderdeel worden van het verdienmodel'

'Natuur, landschap en biodiversiteit zijn van onschatbare waarde – niet alleen voor ons, maar vooral voor toekomstige generaties. Door zorgvuldig rentmeesterschap wil het CDA ervoor zorgen dat deze rijkdom behouden blijft. Natuurbeheer is zorgvuldig rentmeesterschap om biodiversiteit en landschap te behouden. Het vraagt samenwerking tussen boeren en natuurorganisaties, investering in verbonden natuurgebieden en herstel van kwetsbare ecosystemen. Zo bouwen we aan een veerkrachtig landschap dat mens, dier en natuur duurzaam beschermt voor nu en toekomstige generaties. Wij vinden dat natuurontwikkeling ook daadwerkelijk moet bijdragen aan biodiversiteit. Dat vraagt om structurele verbeteringen in beleid én praktijk. Wij willen meer investeren in natuurbeheer. Zowel natuurorganisaties als agrarische ondernemers hebben hier een belangrijke rol. Landbouw en natuur horen bij elkaar. Natuurbeheer door agrarische bedrijven moet meer onderdeel worden van het verdienmodel van boeren, zodat het kiezen voor meer natuurontwikkeling een serieus financieel alternatief is. Samenwerking tussen boeren, agrarische natuurcollectieven en natuurorganisaties is hierbij essentieel. Ook pleiten we voor robuustere, beter verbonden natuurgebieden. Het herverdelen van natuur om kwetsbare en unieke ecosystemen sterker te maken, is de kant die we op moeten. Tegelijk moet het ook mogelijk zijn om kritisch te kijken naar bestaande Natura 2000-gebieden, te werken aan natuurherstel en moet er ruimte zijn om doelen aan te passen als blijkt dat deze niet haalbaar zijn. Tot slot hebben we oog voor regionale verschillen en denken na over het slim aanbrengen van zones, zodat we langdurig een veerkrachtig landschap kunnen ontwikkelen dat de biodiversiteit beschermt én de leefomgeving van mens en dier versterkt.'

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

'Ondanks een biodiversiteits-, stikstof- en klimaatcrisis speelt natuur geen rol bij de verkiezingen. We hebben belangrijker zaken aan ons hoofd'

Marieke Koekkoek, Tweede Kamerlid voor Volt

'Een gezonde natuur is geen bijzaak, maar de sleutel tot duurzame ontwikkeling'

'Wij zijn het volstrekt oneens met de stelling. Voor ons staat klimaat hoog op de agenda, juist omdat het alles raakt: natuur, stikstof, gezondheid en leefomgeving. Wat we echter nu zien is dat de overheid pas ingrijpt als de gevolgen zichtbaar worden. Oude partijen schuiven structurele keuzes voor zich uit. De gevolgen worden aangepakt, terwijl de oorzaken worden genegeerd. Ondertussen verliest de bodem zijn vruchtbaarheid en zijn er steeds minder verschillende planten en dieren. Volt wil dat natuur niet het sluitstuk is van het stikstofbeleid, maar juist het uitgangspunt. Door de stikstofuitstoot te verlagen en maatwerk per regio mogelijk te maken, herstellen we ecosystemen en versterken we de natuur. Een gezonde natuur is geen bijzaak, maar de sleutel tot duurzame ontwikkeling. Denk aan de landbouw: deze legt nu te veel druk op natuur en klimaat. Wij kiezen voor een nieuwe duurzame inrichting van het landschap waarin landbouw, natuur, wonen en industrie elkaar versterken. Deze verkiezingen gaan over keuzes. Volt kiest voor een toekomst waarin natuur wordt beschermd bij elk besluit. Voor een leefbare wereld nu én voor volgende generaties.'

Jean-Pierre Geelen, wetenschapsredacteur en columnist bij de Volkskrant

'Wanneer je in de Stemwijzer natuur reduceert tot twee thema's, heeft die per definitie de verkiezingen verloren'

'Heus, er valt in de verkiezingsprogramma's best wat te lezen over natuur en klimaat. Maar wie ploegt die wollige boekwerken van de 27 deelnemende partijen eigenlijk nog helemaal door voor een afgewogen oordeel? Kiezers baseren hun stem op talkshows op televisie en stemwijzers op internet. Zoals iedereen kan zien gaat het in die talkshows op tv (inmiddels zes keer De Telegraaf) nooit over natuur en klimaat, en liever over asielzoekers. De Stemwijzer, een van de populairste raadgevers voor het groeiende leger twijfelaars, heb ik even voor u nagekeken. Van de dertig vragen gaat er welgeteld één rechtstreeks over natuur. Driemaal raden met welk thema: de wolf, de jongste splijtzwam in onze samenleving. "Gemeenten en provincies moeten makkelijker een vergunning krijgen om wolven af te schieten die problemen veroorzaken." Eens of oneens. Tot zover de natuur. Dan hebben we die ook weer afgevinkt. Goed, ook stikstof komt hier en bij andere kieswijzers heus aan de orde, tussen prangende kwesties als enkelbanden voor criminelen, hypotheekrenteaftrek en natuurlijk asielzoekers. Natuurlijk, de wereld is gecompliceerd: we hebben beslist (nog) meer problemen aan ons hoofd met z'n allen. Maar ik durf te beweren dat ze uiteindelijk allemaal in het niet vallen bij het thema natuur, de basis van al het leven. Wanneer je die natuur reduceert tot twee thema's, heeft die per definitie de verkiezingen verloren.'

Tino Wallaart, lid Provinciale Staten Noord-Holland voor de PvdA en mede-eigenaar adviesbureau Wallaart & Kusse voor eerlijke lobby

'Ophef scoort, dat leidt tot media-aandacht en zo krijgen we kluitjesvoetbal rondom de hype van de dag'

'Volstrekt mee oneens: er zijn geen belangrijker zaken dan natuur. Het gebrek aan woningen, de ruimte voor defensie, de plaats van de zware industrie, de bevolkingsgroei. Bij alle vraagstukken draait het erom waar we de ruimte vandaan halen. Natuur is hierbij essentieel om ons land leefbaar, prettig en plezierig te maken. De slag om de ruimte is wat alle grote politieke thema's bindt. De politiek laat zich echter leiden door entertainment, niet door zaken die mensen echt bezighouden. Het is opvallend dat mensen nergens méér betrokken, opgewonden, boos, verontwaardigd of gelukkig van worden dan van natuur in hun omgeving. Een voorbeeld: Amsterdam vroeg burgers te bepalen waar het gemeentebudget naartoe moest. Bewoners bleken groen in de stad ontzettend belangrijk te vinden. Dat talkshows dat niet doorhebben, zegt meer over de programmamakers dan over de interesse van kiezers. Ophef scoort goed, dus praten ook politici daar veel over, dat leidt tot nieuwe media-aandacht en zo krijgen we kluitjesvoetbal rondom de hype van de dag. Het is niet representatief voor wat de maatschappij wil. Natuur en klimaat gaat over dat we ons land beter willen achterlaten voor onze kinderen. Van politici mag je verwachten dat ze dat verhaal vanuit het hart vertellen en niet vanuit de veilige beleidslogica: het moet van Brussel, van Natura 2000. Als bescheiden amateurpoliticus maak ik me zorgen. Kiezen we voor een land dat tot de enkels in de koeienmest staat, terwijl Nederland als vruchtbare rivierdelta de Amazone van Europa is? We dragen de verantwoordelijkheid om goed voor de natuurwaarden te zorgen. Het is dan wel niet de rel van de dag, maar ik ga dat verhaal overal vertellen.'